

ERVAAR MEER GEMAK IN HET ONGEMAK

Word met je **onderwijsteam** comfortabel
in het oncomfortabele gesprek.

EEN TRAJECT VAN STICHTING CRITICAL MASS

Meer over Critical Mass vind je op www.criticalmass.nl

Aanleiding & impact

De Nederlandse maatschappij, en dus ook onze scholen, worden diverser.

Thema's als identiteit, ongelijkheid en polarisatie spelen steeds vaker een rol in jouw klas. Dit vraagt van jou dat je het 'schurende gesprek' durft en kunt voeren. Tegelijkertijd is dat niet altijd vanzelfsprekend: het vraagt om bewustzijn, vaardigheden en een gedeelde aanpak binnen jullie onderwijsteam.

Dit traject versterkt zowel jouw individuele vaardigheden als de samenwerking binnen het team. Je krijgt meer vertrouwen om het schurende gesprek te voeren. Samen ontwikkelen jullie een gezamenlijke taal en aanpak, en werk je als school aan een open en inclusieve leeromgeving waarin ruimte is voor verschillende perspectieven.

in een tijd waarin we meer polarisatie en maatschappelijke verharding ervaren, is het des te belangrijker dat er op school ruimte is om het gesprek aan te gaan over verschillende perspectieven.

Zie de klas als veilige tussenruimte: een plek waar er zonder de druk van de maatschappij geoefend kan worden in meningsvorming, de dialoog aangaan en perspectieven uitwisselen. Dat vraagt om een visie vanuit de school en geoefende docenten om meer comfort te ervaren om het oncomfortabele gesprek aan te gaan.

Omschrijving traject

Dit traject is ervaringsgericht en direct toepasbaar in de praktijk.

Je start met een gezamenlijke sessie en een eerste verkenning van je eigen perspectief. In de modules die volgen, ervaar je situaties van uitsluiting, krijg je inzicht in polarisatie en oefen je actief met gesprekstechnieken, gebaseerd op je eigen praktijk.

Tussen de bijeenkomsten ga je meteen het geleerde toepassen tijdens je lessen, werk je aan reflectie opdrachten en worden dilemma's en ervaringen met je onderwijsteam gedeeld. Dit wordt aanvullend ondersteund door korte online inspiratie micro-learnings.

In de afsluitende sessie blik je terug en vertaal je de opbrengsten naar de dagelijkse praktijk, met aandacht voor borging binnen de school.

Borging vanuit het kernteam

Een kernteam vanuit jouw school begeleidt dit traject (in samenwerking met Critical Mass) van binnen uit. Dit zorgt ervoor dat het traject niet stopt na de trainingen, maar blijvend onderdeel wordt van de school. Het kernteam wordt vanaf de start betrokken.

In een startsessie vertalen zij de visie op een veilig en inclusief schoolklimaat naar concreet handelen, worden de dilemma's in kaart en maken gebracht en worden er afspraken over borging gemaakt, zoals het structureel agenderen van het thema.

Na afloop van het traject komt het kernteam opnieuw samen voor evaluatie en borging. Zij houden het onderwerp levend in de school, ondersteunen collega's en volgen, met support van Critical Mass, de voortgang. Zo wordt het geleerde blijvend toegepast in de praktijk.

Meer gemak in het ongemak

Als docent heb je dagelijks in je klas te maken met uitdagingen rondom thema's als identiteit, ongelijkheid en polarisatie. Dit vraagt van jou dat je het 'schurende gesprek' durft en kunt voeren. Tegelijkertijd is dat niet altijd vanzelfsprekend: het vraagt om bewustzijn, vaardigheden en een gedeelde aanpak binnen jullie onderwijsteam.

Dit traject versterkt zowel jouw individuele vaardigheden als de samenwerking binnen het team. Je krijgt meer vertrouwen om het schurende gesprek te voeren. Samen ontwikkelen jullie een gezamenlijke taal en aanpak, en werk je als school aan een open en inclusieve leeromgeving waarin ruimte is voor verschillende perspectieven.

in een tijd waarin we meer polarisatie en maatschappelijke verharding ervaren, is het des te belangrijker dat er op school ruimte is om het gesprek aan te gaan over verschillende perspectieven.

Zie de klas als veilige tussenruimte: een plek waar er zonder de druk van de maatschappij geoefend kan worden in meningsvorming, de dialoog aangaan en perspectieven uitwisselen. Dat vraagt om een visie vanuit de school en geoefende docenten om meer comfort te ervaren om het oncomfortabele gesprek aan te gaan.

Iets voor mij

Deze training is zowel voor docenten als voor leidinggevenden.

- Je wil je comfortabel voelen in het voeren van het schurende gesprek
- Je bent een betrokken docent, maar hebt moeite om polariserende thema's op een constructieve en veilige manier bespreekbaar te maken.
- Je vindt niet alleen een veilig klasklimaat belangrijk, maar ook dat er een schoolbrede visie en aanpak is op maatschappelijk schurende thema's.

Van docent tot school

Dit traject bestaat uit twee stromen:

- Samen met je collega docenten leer je over je eigen perspectief, krijg je inzicht in polarisatie en oefen je actief met gesprekstechnieken, gebaseerd op je eigen praktijk.
- Een kernteam krijgt begeleiding, kennis en tools om jouw school en docententeam te gidsen en te ondersteunen in de ontwikkeling van het aangaan van het ongemak en bij te dragen aan een groei in de sociale veiligheid van jouw school.

Door de wisselwerking tussen het kernteam en de docententeams zorgen we er gezamenlijk voor dat het traject niet stopt na de trainingen, maar de nieuwe aanpak blijvend onderdeel wordt van de school.

Aan het eind van het traject hebben docenten:

- reflectie op de toepassing in de klas of het team
- een implementatie- of actieplan voor de eigen schoolcontext

In trainingen van Critical Mass staat ervaren leren centraal. Met behulp van interactieve werkvormen, zoals met Virtual Reality, creëren we een veilige basis om met elkaar aan de slag te gaan.

De training

De training bestaat uit de volgende modules.

Module 1: Met Andere Ogen

Bewustwording, zelfreflectie en uitwerken van een gedeelde visie over schurende onderwerpen en sociale veiligheid.

Module 2: WIJ / ZIJ Denken

Kennis over polarisatie, begrenzen en uitnodigen en met een trainingsacteur casussen uit de eigen praktijk oefenen

Module 3: Borging en Reflectie

Reflectie en inzichten delen over de praktijk en afspraken maken hoe elkaar in de toekomst scherp te houden op het aangaan van schurende gesprekken.

Module 4: Online intervisie

Terugkoppeling op de training en ruimte voor oefeningen.

Tussendoor krijg je studiemateriaal en opdrachten mee om de geleerde tools in de praktijk te oefenen.

Borging in je school

Een kleine groep deelnemers krijgt extra begeleiding en coaching om de nieuwe aanpak te verankeren in de school. We bieden hiervoor extra begeleiding en coaching. In 3 extra sessies werk je met elkaar aan een visie op een veilig en inclusief schoolklimaat en vertaalt deze naar concreet handelen en worden de dilemma's in kaart gebracht.

Na afloop van het traject komt het kernteam opnieuw samen voor evaluatie en borging. Zij houden het onderwerp levend in de school, ondersteunen collega's en volgen de voortgang. Zo wordt het geleerde blijvend toegepast in de praktijk.

Door de wisselwerking tussen het kernteam en de docententeams zorgen we er gezamenlijk voor dat het traject niet stopt na de trainingen, maar blijvend onderdeel wordt van de school.

DOCENTEN MODULES

Module 1 VR-experience Met Andere Ogen

Door middel van de virtual reality experience krijg je letterlijk een inkijkje in verschillende situaties van sociale uitsluiting. Thema's als stereotypering, machtsverhoudingen, discriminatie, racisme en kansenongelijkheid spelen hierin een belangrijke rol.

Deze gedeelde ervaring creëert de juiste voedingsbodem om onder begeleiding van een ervaren gespreksleider een open gesprek aan te gaan.

In het nagesprek ga je samen de acties en reacties evalueren en besteden we aandacht aan privileges en machtsrelaties die hiermee samenhangen en hoe jij je hiertoe verhoudt.

Hierna maak je de vertaalslag naar jouw school. Hoe speelt sociale uitsluiting?

Tot slot word je in de actiestand gezet, zodat je als deelnemer zelf bijdraagt aan oplossingen en concrete handelingsopties en deze kunt toepassen binnen jouw eigen team.

Module 2 WIJ/ZIJ-denken en omgaan met polarisatie in de klas

In dit onderdeel gaan we dieper in op de theorie van polarisatie en leer je hoe je er mee kunt omgaan in de klas. We gebruiken hierbij de theoretische modellen over polarisatie van Bart Brandsma. We verdiepen ook de methodiek 'begrenzen en uitnodigen' van Leon Meijs. Zo krijg je inzicht in waarom het goed is het schurende gesprek aan te gaan en op welke wijze je dat dan doet.

Het grootste deel van deze module ga je zelf aan de slag. Onder begeleiding van een ervaren trainer en trainingsacteur ga je casussen uit je eigen praktijk oefenen.

Op deze manier krijg je niet alleen inzicht in je eigen handelen, maar voel je ook echt wat verschillende handelingen met je doet en ga je zo aan de slag met de gesprekstechnieken en ontdek je, wat voor jou werkt..

Na deze module voel je je comfortabeler in het bespreken van polariserende en schurende gesprekken.

Module 3 Terugkomsessie: Reflectie en Borging

Deze laatste module staat in het teken van reflectie en borging. Er wordt teruggeblikt op de voorgaande modules en we gaan actief verder oefenen met gesprekstechnieken aan de hand van situaties die sinds de vorige modules zijn voorgevallen. Hierin wordt flexibel ingespeeld op wat de groep aan vragen heeft.

Ook kijken we naar wat de groep zou kunnen doen om ook in de toekomst het schurende gesprek aan te blijven gaan. We bespreken wat docenten zelf kunnen doen, en hoe je elkaar hierin scherp kunt houden.

Startgesprek

In een startsessie vertaal je als kernteam de visie op een veilig en inclusief schoolklimaat. Je brengt met elkaar de dilemma's in kaart en bespreekt welke waarden voor jullie school fundamenteel zijn in jullie aanpak van een veilig en inclusief schoolklimaat.

Je krijgt tools om je collega's te ondersteunen en maakt afspraken met elkaar over borging, zoals het structureel agenderen van het thema.

Coaching

Na de uitvoering van de eerste module kom je met het kernteam bijeen voor een coachingsessie. Hierin word je ondersteund in het aanjagen van het ongemakkelijke gesprek.

Tussentijdse evaluatie

Na de afronding van module 1 en 2 door de docententeams komt het kernteam opnieuw bijelkaar.

Je bespreekt wat de 2 modules teweeg hebben gebracht, welke veranderingen er zichtbaar zijn.

Module 4 Terugkomsessie: Reflectie en Borging

Deze laatste module staat in het teken van reflectie en borging. Er wordt teruggeblikt op de voorgaande modules en we gaan actief verder oefenen met gesprekstechnieken aan de hand van situaties die sinds de vorige modules zijn voorgevallen. Hierin wordt flexibel ingespeeld op wat de groep aan vragen heeft.

Ook kijken we naar wat de groep zou kunnen doen om ook in de toekomst het schurende gesprek aan te blijven gaan. We bespreken wat docenten zelf kunnen doen, en hoe je elkaar hierin scherp kunt houden.

De reflectiebijeenkomsten zijn gericht op:

- interview en reflectie op de praktijksituaties;
- coaching op de implementatie van het geleerde in de eigen klas, het team en/of de school;
- ondersteuning bij de borging in onderwijspraktijk

Programma

Activiteit	Week	Tijdsduur	Kernteam	Docenten
Startsessie	1	2,5 uur	✓	
Module 1	2 - 4	2,5	✓	✓
Reflectieve sessie & coaching	5	3,5	✓	
Module 2	6 - 8	4	✓	✓
Reflectie & borging	9	3,5	✓	
Aan de slag - kennisopdracht, werkplek leren, buddygesprek en micro-learnings	6 - 12	3	✓	✓
Module 3	10 - 12	2,5	✓	✓
Aan de slag - werkplek leren, reflectie opdracht, buddy- en teamgesprek en micro-learnings.	10 - 15	4	✓	✓
Online intervisie	15 - 16	2	✓	✓
Afsluiting	18	2	✓	

Praktisch

Docenten

Training op locatie	8 uur
Zelfstudie en reflectieopdrachten	8 uur
Intervisie	2 uur
<i>Totaal</i>	<i>18 uur</i>

Kernteam

Kernteam support	10 uur
Training op locatie	8,5 uur
Zelfstudie en reflectieopdrachten	6 uur
Intervisie	1,5 uur
<i>Totaal</i>	<i>26 uur</i>

Op locatie en online

€21.500

Daarna €15.500 per extra groep

Maximaal 16 deelnemers per groep

Prijzen zijn excl. 21% BTW en reiskosten

Het begint met ervaren

Door middel van virtual reality krijg je een inkijkje in verschillende situaties van racisme, buitensluiting en discriminatie. Deelnemers worden geconfronteerd met processen van sociale uitsluiting in onze samenleving en de gevolgen daarvan. Ze worden zich bewust van hun rol en verantwoordelijkheid en aangespoord om actie te ondernemen wanneer zij (nu of in de toekomst) worden geconfronteerd met soortgelijke situaties thuis of op de werkvloer.

Middels deze installatie creëert Met andere ogen wederzijds begrip op het niveau van teams en organisaties en motiveert het deelnemers om zelf andere keuzes te maken die bijdragen aan een inclusief team, school of samenleving als geheel.

"Een bijzondere ervaring en unieke manier om op een zeer realistische wijze in de leefwereld van een ander te stappen. Zeker in de huidige maatschappij waarin er weinig tolerantie is naar elkaar, is het indrukwekkend en in sommige gevallen zelfs aangrijpend om te zien hoe de wereld er voor iemand met een andere kleur/religie/culturele achtergrond uitziet."

Sandrine Tehi, beleidsadviseur LHBTIQ+, Gemeente Amsterdam

De VR-experience vormt het startpunt van de module en opent groepsgesprekken over maatschappelijke thema's die op dit moment spelen die landen bij docenten, maar ook spelen onder studenten. Tijdens deze groepsgesprekken maak je samen met een ervaren gespreksleider de vertaalslag naar jouw school en klas(sen). We gaan op een interactieve manier het gesprek aan over hoe in- en uitsluiting speelt op de werkvloer én/of in de klas, alsmede hoe je als team en organisatie concrete stappen kunt zetten naar een inclusieve leer- werkomgeving.

4 situaties van sociale uitsluiting

Lunchpauze

Een gezellige, informele lunchpauze waarin de grapjes steeds stigmatiserender en beledigender worden zorgt ervoor dat de sfeer omslaat. Er wordt gesproken over de Aziatische afkomst van de hoofdpersoon en het 'vrouw-zijn'.

Sollicitatie

Een jongeman heeft de juiste kwalificaties voor de baan en gaat zelfverzekerd de sollicitatie in. Het gesprek ontvouwd zich geleidelijk op een ongemakkelijke manier waarin de manager naar zijn afkomst en bijbehorende aannames vraagt.

Woonwijk

Een jong stel van kleur gaat kijken in hun nieuwe woonwijk naar het huis dat ze willen huren, maar een buurvrouw vertrouwt de twee jongens met een donkere huidskleur die naar een huiskijken niet en gaat er met gestrekt been in.

Kleedkamer

In de kleedkamer van de voetbalclub voelt het team zich helemaal "het mannetje". In die sfeer van lockerroom talk en geldingsdrang wordt eerst kort iets gezegd over de huidskleur van de tegenstander en vervolgens wordt op een plagende, uitdagende manier geïnsinueerd dat een teamgenoot homoseksueel is.

CONTACT

**Bij interesse of vragen
neem contact op met:**

Júlia de Mattos
Relatiebeheerder Onderwijs
onderwijs@criticalmass.nl

Wil je op de hoogte blijven?
Schrijf je dan [hier](#) in voor de nieuwsbrief van Critical Mass!

www.criticalmass.nl